VII kadencja

KANCELARIA SEJMU
Biuro Komisji Sejmowych

PEŁNY ZAPIS PRZEBIEGU POSIEDZENIA

■ **Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka (nr 97)**

z dnia 7 maja 2013 r.

Pełny zapis przebiegu posiedzenia

Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka (nr 97)

7 maja 2013 r.

Komisja Sprawiedliwości i Praw Człowieka, obradująca pod przewodnictwem posła **Stanisława Piotrowicza (PiS)**, zastępcy przewodniczącego Komisji, zrealizowała następujący porządek dzienny:

– rozpatrzenie uchwały Senatu w sprawie ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych (druk nr 1304);

– pierwsze czytanie senackiego projektu ustawy o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji (druk nr 1190);

– pierwsze czytanie senackiego projektu ustawy o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece (druk nr 1218).

W posiedzeniu udział wzięli: **Wojciech Hajduk** i **Jacek Gołaczyński** – podsekretarze stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości wraz ze współpracownikami, **Monika Krywow** przedstawicielka Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Asystentów Sędziów, **Grzegorz Mróz** zastępca dyrektora Departamentu Administracji Podatkowej Ministerstwa Finansów, **Andrzeja Mularzuk** członek Krajowej Rady Komorniczej, senator **Bohdan Paszkowski** oraz senator **Andrzej Matusiewicz**.

W posiedzeniu udział wzięli pracownicy Kancelarii Sejmu: **Daniel Kędzierski, Ewa Kwiatkowska, Barbara Orlińska, Maciej Zaremba** – z sekretariatu Komisji w Biurze Komisji Sejmowych; **Monika Bies-Olak, Krzysztof Karkowski, Irena Klimkiewicz-Kobierska, Magdalena Klorek, Łukasz Nykiel** – legislatorzy z Biura Legislacyjnego.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Dzień dobry państwu. Otwieram posiedzenie Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka. Stwierdzam kworum umożliwiające prowadzenie posiedzenia. Bardzo serdecznie witam przybyłych na dzisiejsze posiedzenie gości. W szczególności bardzo serdecznie witam pana senatora Andrzeja Matusiewicza, pana senatora Bohdana Paszkowskiego. Witam również bardzo gorąco pana ministra Jacka Gołaczyńskiego. Jest pan minister? Jest. Bardzo serdecznie witam pana ministra Wojciecha Hajduka, witam panią Monikę Krywow z Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Asystentów Sędziów, witam panią Anitę Lewandowską zastępcę dyrektora Departamentu Sądów, Organizacji i Analiz Ministerstwa Sprawiedliwości, witam panią Katarzynę Mizerę, głównego specjalistę w Departamencie Prawa Cywilnego Ministerstwa Sprawiedliwości, witam pana Grzegorza Mroza, zastępcę dyrektora Departamentu Administracji Podatkowej Ministerstwa Finansów i witam pana Andrzeja Mularzuka, członka Krajowej Rady Komorniczej. Witam panie i panów posłów, witam mecenasów z Biura Legislacyjnego oraz sekretarzy Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka.

W porządku dzisiejszych obrad mamy trzy punkty. Punkt pierwszy: rozpatrzenie uchwały Senatu w sprawie ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, druk nr 1304. Punkt drugi: pierwsze czytanie senackiego projektu ustawy o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, druk nr 1190. I punkt trzeci: pierwsze czytanie senackiego projektu ustawy o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece, druk nr 1218.

Czy do tak zaproponowanego porządku dziennego są jakieś uwagi? Nie słyszę uwag, a zatem uznaję, że porządek dzisiejszego posiedzenia został przyjęty. Przystępujemy

zatem do rozpatrzenia pierwszego punktu porządku dziennego dzisiejszego posiedzenia, mianowicie do rozpatrzenia uchwały Senatu w sprawie ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych. Senat wprowadził trzy poprawki. Poprawka pierwsza: w art. 1 pkt 1 § 1 wyraz „strony" zastępuje się wyrazem „stron". Poprawka druga: w art. 1 pkt 4 lit. b § 7 wyraz „zdał" zastępuje się wyrazem „złożył". Poprawka trzecia: w art. 1 pkt 5, w art. 155ca w § 1 wyrazy „W ciągu pierwszych dwóch lat pracy asystent sędziego odbywa trwający 12 miesięcy" zastępuje się wyrazami: „W okresie pierwszych dwóch lat pracy asystent sędziego odbywa". A zatem, jak państwo się zorientowali, mamy do czynienia z poprawkami natury językowej i legislacyjnej. Czy w tej sprawie ktoś z państwa chciałby zabrać głos? Nie widzę, a zatem możemy przystąpić do głosowania nad poprawkami Senatu.

Kto z pań i panów posłów jest za przyjęciem poprawki pierwszej, gdzie wyraz „strony" zastępuje się wyrazem „stron"? (11) Kto jest przeciw? (0) Kto się wstrzymał? (0) Dziękuję. Poprawka przyjęta jednogłośnie.

Druga poprawka wiąże się z ujednoliceniem terminologii. W miejsce słowa „zdał" wprowadzono termin „złożył". Kto z pań i panów posłów jest za przyjęciem tej poprawki? (11) Kto jest przeciw? (0) Kto się wstrzymał? (0) Dziękuję. Poprawka została przyjęta.

I trzecia poprawka również natury legislacyjnej. W miejsce określenia „W ciągu pierwszych dwóch lat pracy asystent sędziego odbywa trwający 12 miesięcy" zastępuje się „W okresie pierwszych dwóch lat pracy asystent sędziego odbywa". Kto z pań i panów posłów jest za przyjęciem tej poprawki? (11) Kto jest przeciw? (0) Kto się wstrzymał? (0) Dziękuję. Poprawka została przyjęta.

Sprawozdawcą dotychczas był pan poseł Michał Szczerba. Myślę, że nie będzie miał chyba nic przeciwko temu, gdy będzie kontynuował swoją pracę. Czy ktoś z państwa jest odmiennego zdania? Jeżeli nie, to uważam, że Komisja wyznaczyła sprawozdawcę w osobie pana posła Michała Szczerby. Mamy opinię Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Ministerstwo stwierdza, że przedmiot poprawek senackich nie jest objęty prawem Unii Europejskiej. A zatem Komisja przyjęła wszystkie poprawki do ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych.

Przystępujemy do realizacji drugiego punktu porządku dziennego posiedzenia Komisji. Przystępujemy do pierwszego czytania senackiego projektu ustawy o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, druk nr 1190. Przedstawicielem wnioskodawców jest pan senator Andrzej Matusiewicz. Bardzo proszę, panie senatorze, o przybliżenie projektu nowelizacji.

Senator Andrzej Matusiewicz:

Dziękuję bardzo. Panie przewodniczący, Wysoka Komisjo, panie ministrze, w imieniu Senatu chciałbym przedstawić projekt inicjatywy senackiej tzw. powyrokowej, związanej z treścią wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 26 czerwca 2012 roku stwierdzającego niezgodność z konstytucją art. 49 ust. 2 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji. Może nie będę przytaczał szczegółowo uzasadnienia Trybunału, powiem tylko ogólnie, że jako wzorzec konstytucyjny Trybunał przyjął art. 2 Konstytucji, czyli zasadę demokratycznego państwa prawa i zasadę przyzwoitej legislacji. Przypomnę, że przepis art. 49 ust. 2 nie obowiązuje od 4 lipca 2012 roku, w związku z tym komornicy nie mogą pobierać opłat w przypadku umorzenia postępowania w trybie art. 823 Kodeksu postępowania cywilnego, czyli wtedy, kiedy jest zawieszenie postępowania egzekucyjnego przez okres co najmniej jednego roku, a w tym czasie nie wpłynie wniosek o podjęcie zawieszonego postępowania, komornik wydaje postanowienie o umorzeniu. W postanowieniu o umorzeniu komornik określał opłaty pobierane od dłużnika. Z dotychczasowego przepisu wynikało, że są to opłaty na poziomie 5% egzekwowanego świadczenia, przy czym 5% było ograniczone stawką najniższą w wysokości 1/10 przeciętnego wynagrodzenia do stawki maksymalnej dzisięciokrotności przeciętnego wynagrodzenia. Senat zaproponował dodanie zdania drugiego i trzeciego do art. 49 ust. 2 w takim brzmieniu: Dłużnik może zażądać uchylenia postanowienia, o którym mowa w ust. 3, a w przypadku pobrania opłaty przez komornika jej zwrotu, jeżeli przedstawi orzeczenie pozbawiające tytuł wykonawczy wykonalności z przyczyn innych niż spełnienie przez niego świadcze-

nia, a którego nie był w stanie przedstawić, odpowiednio przed pobraniem opłaty przez komornika albo zanim doszło do umorzenia postępowania. Z wnioskiem o zwrot opłaty można wystąpić w okresie 3 lat od dnia jej pobrania.

Na etapie postępowania legislacyjnego w Senacie odbyły się konsultacje z udziałem zainteresowanych podmiotów, przede wszystkim Krajowej Rady Komorniczej, ale również Ministerstwa Sprawiedliwości, Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, Związku Banków Polskich, Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa, organizacji samorządowych zawodowych radców prawnych i adwokatów. Na tym etapie zostały zgłoszone pewne uwagi, zastrzeżenia i wątpliwości. Większość tych uwag została uwzględniona. Chodzi o to, aby był termin, w ciągu którego dłużnik może występować z wnioskiem o zwrot takiej opłaty i taki termin jest wyznaczony, to jest 3 lata od jej pobrania. Przypomnę, że to odbywa się w ten sposób, że komornik wydając postanowienie o umorzeniu egzekucji ustala jednocześnie koszty tego postępowania i na to postanowienie, tak jak na każdą czynność komornika, przysługuje skarga w trybie art. 767 k.p.c. do sądu rejonowego właściwego do rozpoznania sprawy.

Natomiast wątpliwości, szczególnie Krajowej Rady Komorniczej, budził przepis stwierdzający, że dłużnik przedstawia orzeczenie pozbawiające tytuł wykonawczy wykonalności z przyczyn innych niż spełnienie przez niego świadczenia. Wiadomo, że są powództwa przeciwegzekucyjne z art. 840 k.p.c. i między innymi w pkt 2 dopiero co przywołanego przeze mnie przepisu, tytuł wykonawczy może być pozbawiony wykonalności wtedy, gdy dłużnik udowodni w procesie przeciwegzekucyjnym, że zostało już spełnione świadczenie, do którego był zobowiązany. Tutaj chodzi właśnie o taki przypadek, przy czym ta okoliczność musi mieć miejsce, zanim doszło do umorzenia postępowania, czyli w tego rodzaju postępowaniu dłużnik może wystąpić z takim powództwem, może wystąpić z wnioskiem o zabezpieczenie powództwa na przykład przez wstrzymanie wykonalności części tego orzeczenia.

Jeżeli chodzi o *vacatio legis,* to jest termin 14-dniowy. Ewentualnie można by się zastanowić, czy jest tutaj potrzeba wprowadzenia przepisów intertemporalnych, czy też nie. Trzeba by mieć rozeznanie, ile jest tego typu spraw. Nie wiem, czy Minister Sprawiedliwości może przedstawić choćby za rok 2012, ile było tego rodzaju spraw i czy będzie zachodzić taka praktyczna potrzeba, żeby tu wprowadzać przepisy intertemporalne, czy wystarczy przepis, który o tym mówi, że dłużnik będzie mógł dochodzić zwrotu tej opłaty w ciągu 3 lat od dnia pobrania jej przez komornika. To tyle w skrócie. Dziękuję bardzo.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Dziękuję bardzo panu senatorowi. Chciałbym dla porządku rzeczy przypomnieć, że do Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka wpłynęły opinie. Jest mianowicie opinia stwierdzająca, że przedmiot projektu jest zgodny z prawem Unii Europejskiej. W szczególności Biuro Analiz Sejmowych stwierdza, że prawo Unii Europejskiej nie reguluje kwestii zawartych w przepisach opiniowanego projektu. W konkluzji jest stwierdzenie, że przedmiot projektu ustawy o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji nie jest objęty prawem Unii Europejskiej. Do tego projektu ustawy przedłożyła swoje uwagi Krajowa Rada Komornicza, a także jest opinia zewnętrzna wydana przez prof. zw. dr hab. Andrzeja Herbeta z Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego im. Jana Pawła II. W konkluzji tej opinii stwierdza się, że „w rezultacie należy stwierdzić, że opiniowany projekt jest wadliwy merytorycznie, dyskusyjny od strony funkcjonalnej oraz wątpliwy z punktu widzenia systemowego i konstytucyjnego. Negatywnie wypada także jego ocena pod względem techniczno-legislacyjnym”. To jest konkluzja opinii zewnętrznej pana profesora Herbeta.

Otwieram dyskusję na temat ogólnych założeń tego projektu. Bardzo proszę pana ministra Jacka Gołaczyńskiego o stanowisko resortu w tej sprawie. Bardzo proszę.

Podsekretarz stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Jacek Gołaczyński:

Dziękuję bardzo. Panie przewodniczący, Wysoka Komisjo, szanowni państwo, Ministerstwo Sprawiedliwości brało udział w pracach w Senacie, tam przedstawialiśmy pewne nasze propozycje dotyczące senackiego projektu. Co do zasady projekt ten jest dobry, idzie w dobrym kierunku, natomiast należy podnieść jeszcze pewne uwagi, które

powinny być rozwiązane w toku dalszych prac nad tym projektem. Nie mamy jeszcze stanowiska rządu w tej sprawie. Mamy projekt stanowiska przygotowany przez Ministerstwo Sprawiedliwości, który jest obecnie akceptowany przez Komitet Stały Rady Ministrów, w związku z tym nie mogę go jeszcze formalnie przedstawić, ale kilka uwag mogę już teraz wskazać. Otóż pierwsza istotna kwestia dotyczy tego, jaki charakter prawny ma to żądanie zwrotu uiszczonej opłaty przez dłużnika, czyli w jakim trybie dłużnik będzie żądał zwrotu tej opłaty. Czy to jest skarga, czy to jest wniosek, czy to jest powództwo, tego nie wiemy. Z projektu wynika jedynie tyle, że dłużnik może wystąpić po prostu z takim żądaniem. Dobrze byłoby dokonać doprecyzowania, żebyśmy wiedzieli, z jakim roszczeniem procesowym w tym przypadku mamy do czynienia. Po drugie, wątpliwość budzi także sama treść uprawnienia dłużnika w sytuacji, gdy opłata została już pobrana przez komornika, bowiem projektowany przepis przyznaje dłużnikowi wyłącznie uprawnienie do zwrotu opłaty i wynika stąd, że postanowienie wzywające do uiszczenia pozostaje w mocy. Zgodnie z treścią art. 43 ust. 3 zdanie drugie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, takie postanowienie po uprawomocnieniu się podlega wykonaniu w drodze egzekucji bez potrzeby zaopatrywania go w klauzulę wykonalności. Czyli według projektowanego przepisu uwzględnienie wniosku o zwrot opłaty nie będzie miało wpływu na dalszy byt samego postanowienia, czyli nie pozbawi go waloru wykonalności, dlatego należy uwzględnić ten drugi aspekt.

Ważne jest również, aby uwzględnić to, aby w przypadku kiedy opłata została już pobrana, precyzyjnie określić początek biegu terminu, od którego będzie mógł dłużnik wystąpić z żądaniem zwrotu uiszczonej już opłaty. W projekcie problem ten rozwiązano w taki sposób, że początek biegu terminu rozpoczyna się od momentu pobrania opłaty. W przypadku wytoczenia przez dłużnika powództwa przeciwegzekucyjnego wiemy, że to powództwo może toczyć się dłużej niż 3 lata, czyli okres dłuższy niż tu został przewidziany. Niestety, tak bywa w realiach wymiaru sprawiedliwości, może nie powinno, ale tak bywa, a co za tym idzie, może zdarzyć się tak, że to powództwo może zakończyć się po upływie tego 3-letniego okresu, a zatem dłużnik wygrywając powództwo przeciwegzekucyjne, czyli pozbawiając tytułu wykonalności nie będzie mógł odzyskać tej opłaty. Stąd w tym przypadku należy jeszcze pomyśleć o tym, od kiedy powinien rozpocząć się bieg tego terminu i ewentualnie rozważyć propozycję, że może od momentu wydania orzeczenia przez sąd w wyniku powództwa przeciwegzekucyjnego pozbawienia wykonalności tego tytułu wykonawczego bądź też nawet od uprawomocnienia się tego orzeczenia. Przy czym w takim wypadku wydaje się, że ten termin jest zdecydowanie za długi. W tym momencie może to być już termin krótszy, wynoszący na przykład maksymalnie jeden rok, bo dłużnik będzie już wtedy wiedział, na jakiej podstawie będzie mógł wystąpić z roszczeniem o zwrot tej opłaty. To są najważniejsze uwagi i one w stanowisku rządu będą jeszcze doprecyzowane i zostaną przedstawione Wysokiej Komisji. Dziękuję bardzo.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Dziękuję bardzo panu ministrowi. Ja tylko jeszcze raz przypomnę, że projekt ustawy jest wykonaniem orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego i tak jak pan minister stwierdził, projekt mimo swej wadliwości zmierza we właściwym kierunku, w związku z tym zwracam się do państwa o ewentualne wnioski.

Poseł Andrzej Jaworski (PiS):

Skierować do podkomisji.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Kończymy wobec tego pierwsze czytanie i rozumiem, że pan poseł Andrzej Jaworski składa wniosek o skierowanie projektu ustawy do dalszych prac w podkomisji. Czy są inne wnioski? Nie widzę, w związku z tym poddaję ten wniosek pod głosowanie.

Kto z pań i panów posłów jest za powołaniem podkomisji? (12) Kto jest przeciwny? (0) Kto się wstrzymał od głosu? (0) Stwierdzam w związku z tym, że Komisja powołała podkomisję do rozpatrzenia projektu ustawy.

Zwracam się w tej chwili do przedstawicieli poszczególnych ugrupowań o wskazanie kandydatów do tejże podkomisji. Bardzo proszę przedstawicieli Platformy Obywatelskiej. Podkomisja musi być co najmniej pięcioosobowa. Czy jest akceptacja dla takiego kształtu?

W pięcioosobowym składzie są dwa miejsca dla Platformy Obywatelskiej, a dla pozostałych ugrupowań przypadałoby po jednym miejscu. Nie widzę sprzeciwu, a zatem przyjmuję, że jest akceptacja, żeby podkomisja była pięcioosobowa i kształt ilościowy był taki, jak wspomniałem przed chwilą. Kogo Platforma Obywatelska wskazuje do podkomisji?

Poseł Witold Pahl (PO):

Panie przewodniczący, chciałem zgłosić pana posła Borysa Budkę i siebie.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Dziękuję bardzo. Z Prawa i Sprawiedliwości pan poseł Andrzej Jaworski. Z Solidarnej Polski nie ma zgłoszenia. Czy są przedstawiciele innych klubów? SLD bardzo proszę. Czy pani poseł Szmajdzińska wyraża zgodę? Tak. Z PSL? Zatem zostawiamy wolne miejsce dla przedstawiciela PSL-u. Ja myślę, że należy zostawić wolne miejsce dla przedstawicieli ugrupowań, których dzisiaj nie ma.

Głos z sali:

Będziemy musieli powoływać po raz drugi podkomisję.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

W tym układzie wychodzi na to, że podkomisja byłaby w składzie czteroosobowym.

Głos z sali:

Nie może być.

Poseł Małgorzata Sekuła-Szmajdzińska (SLD):

Poprosimy jednak, żeby ktoś się zgłosił z Solidarnej Polski.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

No tak. W związku z tym z Solidarnej Polski pan poseł Andrzej Dera. Kto z pań i panów posłów jest za powołaniem podkomisji w składzie: pan poseł Borys Budka… zresztą nazwiska są znane, wcześniej wymieniane. (12) Kto jest przeciwny? (0) Kto się wstrzymał? (0) Dziękuję, a zatem została powołana podkomisja do rozpatrzenia projektu ustawy o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji.

Przepraszam bardzo, ale nie widziałem, żeby ktoś chciał zabierać jeszcze głos w tej sprawie. Myślę, że będzie jeszcze okazja na posiedzeniu podkomisji. Jestem głęboko przekonany, że mogę liczyć na Krajową Radę Komorniczą podczas prac na posiedzeniu podkomisji. Po zakończeniu posiedzenia poproszę członków podkomisji o zebranie się przy stole prezydialnym w celu ukonstytuowania się podkomisji.

Przystępujemy do realizacji trzeciego punktu porządku dziennego dzisiejszego posiedzenia, mianowicie do pierwszego czytania senackiego projektu ustawy o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece, druk nr 1218. Przypomnę, że jest to wykonanie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. Bardzo proszę pana senatora Bogdana Paszkowskiego, przedstawiciela wnioskodawców, o przybliżenie problematyki ustawy.

Senator Bohdan Paszkowski:

Dziękuję. Panie przewodniczący, Wysoka Komisjo, rzeczywiście projekt ustawy o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece wiąże się z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego, który został wydany 10 lipca 2012 r., a publikacja nastąpiła 19 lipca 2012 r. Tam został zakwestionowany stosunkowo niedawno wprowadzony do systemu prawnego przepis zawarty w art. 76 ust. 1 zdanie drugie, który regulował kwestie związane ze sprawą hipoteki na części ułamkowej nieruchomości, w sytuacji kiedy następuje podział. On regulował to w taki sposób, że hipoteka na części ułamkowej obciąża w tym samym zakresie części ułamkowe wszystkich nieruchomości utworzonych przez podział. Innymi słowy, ten przepis wprowadzał taką zasadę, że w przypadku kiedy udział został obciążony przez jednego ze współwłaścicieli, to po podziale nieruchomości, fizycznym podziale, w tym zakresie, w jakim został ten udział obciążony, obciąża wszystkie nieruchomości, niezależnie od tego, kto nimi włada. Stąd też pojawił się tutaj problem konstytucyjny. Mówiąc w skrócie Trybunał Konstytucyjny uznał, że ta ochrona wierzyciela hipotecznego idzie w sposób nieproporcjonalny daleko, narusza prawo własności, w szczególności gdy, jak rozważał tutaj Trybunał Konstytucyjny, uwzględnimy to, że zasada ochrony własności

praw majątkowych jest jedną z podstawowych zasad konstytucyjnych. W związku z tym jest próba Senatu zawarta w projekcie ustawy, by tę kwestię uregulować. Tutaj chcę podkreślić, że stan, który został wywołany wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego, *de facto* powoduje to, że w przypadku podziału nieruchomości taka hipoteka na udziale po prostu będzie wygasać, co zresztą w naszym prawie już funkcjonowało, może nie na zasadzie prawa pozytywnego, ale na zasadzie orzecznictwa Sądu Najwyższego, ale były w tym zakresie zmienne linie orzecznicze Sądu Najwyższego.

My, Senat, proponujemy, aby zmienić art. 76 ustawy o księgach wieczystych i hipotece przez dodanie jeszcze kilku jednostek redakcyjnych, a mianowicie ust. 1^1–1^4. Chcemy tę sytuację uregulować w sposób następujący. Mianowicie w przypadku kiedy hipoteka na części ułamkowej nieruchomości na skutek podziału nieruchomości ma istnieć, bo nie będzie wygasała, to w takim wypadku ta hipoteka będzie obciążać współwłaściciela, który zaciągnął zobowiązanie będące podstawą tejże hipoteki. Oczywiście regulujemy również takie sytuacje, kiedy w wyniku podziału ten współwłaściciel, który był obciążony hipoteką korzysta ze spłaty swego udziału, wtedy określamy, że temu wierzycielowi hipotecznemu przysługuje prawo zastawu na tej spłacie udziału i również regulujemy kwestię odwrotną, kiedy tenże współwłaściciel ma możliwość dopłaty, wtedy też stosujemy odpowiednio ten przepis, który stanowi, że wierzycielowi przysługuje wtedy ustawowe prawo zastawu, w tym wypadku na tej dopłacie. Jest przepis, który również regulowałby takie sytuacje, jeżeliby postanowienia umowy czy ugody znoszącej współwłasność ten współwłaściciel, który był obciążony hipoteką, nie otrzymałby spłaty lub dopłaty oczywiście z pokrzywdzeniem wierzycieli, to takie postanowienia byłyby nieważne. Wydaje się, że taka sytuacja będzie dość sprawiedliwa, z tego powodu, że, co zresztą zauważył Trybunał Konstytucyjny, trudna byłaby do zaakceptowania taka sytuacja, że w przypadku współwłasności jeden ze współwłaścicieli mógł przyjąć jakieś zobowiązania, obciążyć swój udział hipoteką, a następnie odpowiedzialność za to mogli w wyniku podziału nieruchomości ponosić wszyscy współwłaściciele, co Trybunał Konstytucyjny uznał za sprzeczne z ochroną prawa własności. W zasadzie to jest istota tego projektu.

Jest jeszcze zaproponowana mała zmiana w art. 101. Chodzi o doregulowanie kwestii pierwszeństwa hipotek obciążających wygasłe prawo użytkowania wieczystego w kontekście przysługującego prawa zastawu na roszczeniach byłego użytkownika wieczystego do rzeczy, które na gruncie będącym poprzednio w użytkowaniu wieczystym zostały przez niego wzniesione.

Proponujemy, żeby ta ustawa weszła w życie po upływie 14 dni od ogłoszenia. Biorąc pod uwagę to, co powiedziałem, posiłkując się zresztą uzasadnieniem Trybunału Konstytucyjnego, proszę Wysoką Komisję o przyjęcie przedmiotowego projektu. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Serdecznie dziękuję panu senatorowi Bohdanowi Paszkowskiemu za przedstawienie projektu ustawy. Otwieram dyskusję na temat ogólnych założeń projektu. Jako pierwszego proszę o zabranie głosu pana ministra Jacka Gołaczyńskiego. Bardzo proszę, panie ministrze.

Podsekretarz stanu w MS Jacek Gołaczyński:

Dziękuję bardzo. Panie przewodniczący, Wysoka Komisjo, szanowni państwo. Ministerstwo Sprawiedliwości oczywiście popiera ten projekt. Jest on wykonaniem orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego i jak najbardziej odpowiada wytycznym przedstawionym przez Trybunał Konstytucyjny, aby doprowadzić do stanu zgodnego z konstytucją i aby prawo własności było w sposób należyty chronione. Ministerstwo Sprawiedliwości brało aktywny udział w pracach nad tym projektem w Senacie, przedstawiając również swoje propozycje, które zostały uwzględnione. Dostrzegliśmy jeszcze jedną kwestię, którą należałoby rozważyć i chciałbym ją państwu przedstawić właśnie dzisiaj. Mianowicie nasze zastrzeżenie budzi jeszcze pominięcie w tej ustawie przepisu regulującego pierwszeństwo ustawowego prawa zastawu na wierzytelności z tytułu spłaty lub dopłaty, ponieważ przepis art. 101 ustawy o księgach wieczystych i hipotece odnosi się jedynie do pierwszeństwa ustawowego prawa zastawu na roszczenia użytkownika wieczystego w przypadku użytkowania wieczystego. Konieczne jest zatem wprowadzenie przepisu regulują-

cego także pierwszeństwo prawa zastawu na wierzytelności z tytułu spłaty lub dopłaty. W przeciwnym razie wykładnia literalna art. 249 Kodeksu cywilnego, która reguluje kwestie pierwszeństwa praw rzeczowych ograniczonych, może prowadzić do akceptacji wniosku, że wszystkie ustawowe prawa zastawu powstające w sytuacji, o której mowa w projektowanym art. 76 ust. 1^2 i ust. 1^3 ustawy o księgach wieczystych i hipotece będą miały identyczne pierwszeństwo, gdyż powstaną w tej samej chwili. W związku z tym odpowiednia regulacja mogłaby zostać wprowadzona do projektowanego przepisu art. 76 ust. 1^2 jako zdanie drugie. Pozwoliliśmy sobie przygotować propozycję przepisu w tym zakresie. Mogłoby to brzmieć w ten sposób: „Jeżeli współwłaścicielowi nieruchomości, którego udział był obciążony hipoteką, przysługuje spłata udziału na wierzytelności z tego tytułu jego wierzycielowi hipotecznemu przysługuje ustawowe prawo zastawu. O pierwszeństwie ustawowego prawa zastawu na wierzytelności o spłatę rozstrzyga pierwszeństwo hipotek obciążających udział współwłaściciela". I to by dopełniło tę regulację. Dziękuję bardzo.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Dziękuję bardzo panu ministrowi. Czy ktoś z państwa chciałby jeszcze zabrać głos w dyskusji? Bardzo proszę.

Zastępca dyrektora Departamentu Administracji Podatkowej Ministerstwa Finansów Grzegorz Mróz:

Grzegorz Mróz, Ministerstwo Finansów. Panie przewodniczący, Wysoka Komisjo, z punktu widzenia wierzycieli publicznoprawnych ten projekt jest jak najbardziej słuszny, dlatego że Trybunał Konstytucyjny co prawda orzekając, że obecny przepis jest niezgodny z konstytucją i wymaga zmiany, to jednak w swoim uzasadnieniu wskazał, że należy dobrze rozważyć relacje między prawami współwłaściciela a prawami wierzyciela. Dlatego też ochrona wierzyciela, który do tej pory posługiwał się hipoteką, a w szczególności hipoteką przymusową, powinna być jak najbardziej uwzględniona. Te same prawa, jakie miał wierzyciel publicznoprawny w szczególności w przypadku wpisu hipoteki wcześniejszej w przypadku podziału nieruchomości, która powoduje jedynie spłatę udziału dla dotychczasowego współwłaściciela, który jest dłużnikiem, ten wierzyciel powinien mieć te same roszczenia właśnie w formie zastawu ustawowego. Natomiast ważne jest to, żeby zastaw ustawowy nie był fikcyjny i tutaj ważne jest, zdaniem Ministra Finansów, aby reguły dotyczące kwestii na przykład przedawnienia były również objęte właściwymi przepisami prawnymi. Takie zasady dotyczą hipoteki przymusowej zastawu skarbowego w ordynacji podatkowej i w tym wypadku również powinien być zapis dotyczący zastawu ustawowego jako szczególnego nowego narzędzia, które chroniłoby wierzyciela publicznoprawnego. Takie zapisy znajdują się w projekcie stanowiska rządu. Mam nadzieję, że w tym momencie stanie się ono również stanowiskiem wiążącym. W tej dyskusji podnosimy kwestię, która jest istotna z punktu widzenia Skarbu Państwa. Dziękuję bardzo.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Dziękuję bardzo. Czy ktoś z państwa chciałby jeszcze zabrać w tej sprawie głos? Jeżeli nie, to pytam, czy są jakieś wnioski? Nie widzę. Zamykam zatem pierwsze czytanie. Ponieważ nikt nie zgłosił wniosku, przystępujemy do dalszej pracy nad projektem. Przystępuję do czytania ustawy.

Czy są uwagi do tytułu ustawy o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece? Nie widzę uwag.

Czy są uwagi do art. 1 zmiana 1 ust. 1^1? W ustawie z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (Dz.U. z 2001 r. Nr 124, poz. 1361 z późn. zm.) wprowadza się następujące zmiany: 1) w art. 76 po ust. 1 dodaje się ust. 1^1–1^4 w brzmieniu: „1^1. Hipoteka na części ułamkowej nieruchomości obciąża nieruchomość otrzymaną w wyniku zniesienia współwłasności przez współwłaściciela, którego udział był obciążony tą hipoteką". Czy do tej części projektowanej ustawy ktoś zgłasza uwagi? Nie widzę. Zmiana została przyjęta.

Ust. 1^2. „Jeżeli współwłaścicielowi nieruchomości, którego udział był obciążony hipoteką, przysługuje spłata udziału na wierzytelności z tego tytułu jego wierzycielowi hipotecznemu przysługuje ustawowe prawo zastawu”. Czy są uwagi? Proszę bardzo.

Legislator Łukasz Nykiel:

Dziękuję, panie przewodniczący. Chcielibyśmy zgłosić drobną uwagę redakcyjną. Z tą poprawką wiążą się również poprawki do ust. 1^3 i 1^4, są to poprawki redakcyjne. Zresztą podobną wątpliwość, jaką tutaj zgłasza Biuro Legislacyjne, podjął w swojej opinii Prokurator Generalny. Chodzi o nieuzasadnione zróżnicowanie sformułowań odnoszących się do osoby dłużnika rzeczowego zawartych w projektowanych przepisach ust. 1^2, 1^3 i 1^4. W ust. 1^2 dłużnika rzeczowego nazywamy „współwłaścicielem nieruchomości, którego udział był obciążony hipoteką”. W ust. 1^3 ta sama osoba nazywana jest „właścicielem udziału obciążonego hipoteką”. Naszym zdaniem powinniśmy to ujednolicić. Pytanie jest tylko takie, które ze sformułowań jest bardziej adekwatne. Naszym zdaniem lepszym sformułowaniem byłoby „współwłaścicielem nieruchomości, którego udział był obciążony hipoteką”, więc takie, które występuje w ust. 1^2, dlatego potrzebna by była zmiana w ust. 1^3. Natomiast niezależnie od tego wydaje nam się, że niepotrzebny jest wyraz „udziału” po wyrazach „przysługuje spłata”, dlatego też proponowalibyśmy wykreślenie tego wyrazu, ażeby ust. 1^2 otrzymał brzmienie: „Jeżeli współwłaścicielowi nieruchomości, którego udział był obciążony hipoteką, przysługuje spłata na wierzytelności z tego tytułu jego wierzycielowi hipotecznemu przysługuje ustawowe prawo zastawu”. Natomiast co do ust. 1^3 i 1^4 będziemy mieli uwagi redakcyjne w związku z nieuzasadnionym, naszym zdaniem, zróżnicowaniem sformułowań odnoszących się do dłużnika rzeczowego. Tutaj też chcielibyśmy poprzeć Ministerstwo Sprawiedliwości w dążeniu do tego, ażeby dodać również przepis mówiący o tym, iż nie tylko w przypadku wygaśnięcia prawa użytkowania wieczystego o pierwszeństwie ustawowego prawa zastawu rozstrzygałoby pierwszeństwo hipotek. Również w przypadku wygaśnięcia innych praw o takim pierwszeństwie decydowałoby pierwszeństwo ustawowego prawa zastawu. Tu pan minister miał propozycję zdaje się do ust. 1^2, natomiast jeśli moglibyśmy prosić jeszcze raz o zacytowanie, to być może można by przyjąć również i tę poprawkę. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Dziękuję bardzo. Proszę bardzo.

Poseł Witold Pahl (PO):

Panie przewodniczący, jeśli pan pozwoli, to na tym etapie przejmę tę poprawkę zgłaszając ją jako własną. Odczytam treść zdania, które powinno zostać dodane do ust. 1^2 : „O pierwszeństwie ustawowego prawa zastawu na wierzytelności o spłatę rozstrzyga pierwszeństwo hipotek obciążających udział współwłaściciela”.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

To będzie zdanie drugie, tak?

Poseł Witold Pahl (PO):

Tak, to będzie zdanie drugie. Zgłaszam to jako poprawkę i za chwilę przekażę ją panu przewodniczącemu na piśmie.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Dziękuję bardzo. Ja rozumiem, że uwaga dotycząca ust. 1^2 dotyczy również wykreślenia słowa „udziały”. Przejmuję tę poprawkę jako własną. Czy możemy przystąpić do głosowania dwóch poprawek dotyczących ust. 1^2 ?

Poseł Andrzej Jaworski (PiS):

Ja mam tylko jeszcze jedno pytanie. Chodzi mi o tę informację, którą przedstawił Sąd Najwyższy i Biuro Legislacyjne, bo te poprawki, które zaproponował Sąd Najwyższy i Biuro Legislacyjne są tożsame z tym, co jest w proponowanej ustawie. Czy w związku z tym do Sądu Najwyższego trafił inny druk i później to zostało jakoś uzupełnione na zasadzie autopoprawek. Mamy taką sytuację, że Sąd Najwyższy proponuje coś, co już jest.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Bardzo proszę, panie mecenasie.

Legislator Łukasz Nykiel:

My rozumiemy to w ten sposób, że na etapie prac senackich przy wypracowywaniu tego projektu Senat zwrócił się do podmiotów uprawnionych do opiniowania projektów ustaw, w tym do Sądu Najwyższego, ażeby Sąd Najwyższy przesłał opinię. Sąd Najwyższy przesłał te opinię 21 stycznia i rzeczywiście zostały te uwagi Sądu Najwyższego, jak również Krajowej Rady Sądownictwa oraz Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa uwzględnione w projekcie i one naszym zdaniem po prostu są już w tym projekcie uwzględnione.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Dziękuję bardzo za to wyjaśnienie. Czy są jeszcze jakieś wątpliwości? Jeżeli nie ma, to przystępujemy do głosowania. Poprawka pierwsza sprowadza się do wykreślenia wyrazu „udziału". Kto z pań i panów posłów jest za przyjęciem tej poprawki? (11) Kto jest przeciw? (0) Kto się wstrzymał? (0) Dziękuję. Poprawka została przyjęta.

Przystępujemy do głosowania nad drugą poprawką, która została przed chwilą złożona przez pana posła Witolda Pahla, jako zdanie drugie do omawianego przepisu. Widzę, że jest już na piśmie. Brzmi ona w ten sposób, żeby dodać zdanie drugie w ust. 1^2, cytuję: „O pierwszeństwie ustawowego prawa zastawu na wierzytelności o spłatę rozstrzyga pierwszeństwo hipotek obciążających udział współwłaściciela". Kto z pań i panów posłów jest za przyjęciem tej poprawki? (11) Kto jest przeciw? (0) Kto się wstrzymał? (0) Dziękuję. Poprawka została przyjęta.

Pozostałe poprawki Biura Legislacyjnego, jak zrozumiałem, dotyczyły kolejnych punktów. Pamiętam o ujednoliceniu terminologii. Czytam ust. 1^3: „Jeżeli w wyniku podziału nieruchomości właścicielowi udziału obciążonego hipoteką przypada nieruchomość z dopłatą, ust. 1^2 stosuje się odpowiednio". Uwaga Biura Legislacyjnego dotyczyła ujednolicenia terminologii, żeby w tym wypadku w miejsce sformułowania „właścicielowi udziału obciążonego hipoteką" przyjąć sformułowanie „współwłaścicielowi nieruchomości, którego udział był obciążony hipoteką". Tak, panie mecenasie?

Legislator Łukasz Nykiel:

Tak, panie przewodniczący. Z uwagi na to, że wprowadzilibyśmy te wyrazy, o których pan przewodniczący mówił, proponowalibyśmy jednocześnie wykreślenie z tekstu projektu wyrazu „nieruchomości" po wyrazach „w wyniku podziału", gdyż byłoby to naszym zdaniem zbędne powtórzenie. „Jeżeli w wyniku podziału współwłaścicielowi nieruchomości, którego udział był obciążony hipoteką, przypada nieruchomość z dopłatą, ust. 1^2 stosuje się odpowiednio".

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Dobrze. A zatem mamy sugestię co do dwóch poprawek. Przejmuję te poprawki jako własne.

Kto z pań i panów posłów jest za wykreśleniem słowa „udziału"? (11) Kto jest przeciw? (0) Kto się wstrzymał? (0) Dziękuję.

Druga poprawka dotycząca ujednolicenia terminologii w kształcie przed chwilą cytowanym, a więc stosownie do uregulowania zawartego w punkcie poprzedzającym. Kto z pań i panów posłów jest za przyjęciem tej poprawki? (11) Kto jest przeciwny? (0) Kto się wstrzymał? (0) Dziękuję.

Kto z pań i panów posłów jest za przyjęciem ust. 1^3 wraz z przyjętymi poprawkami? (11) Kto jest przeciwny? (0) Kto się wstrzymał? (0) Dziękuję.

Przystępujemy do czytania ust. 1^4 : „Postanowienie umowy albo ugody sądowej znoszącej współwłasność nieruchomości, na mocy którego współwłaściciel, którego udział był obciążony hipoteką, nie otrzymuje spłaty lub dopłaty, jest nieważne." Czy są jakieś uwagi? Bardzo proszę, pan poseł Andrzej Jaworski.

Poseł Andrzej Jaworski (PiS):

Ja mam pytanie, bo tutaj w piśmie od Ministra Skarbu jest uwaga, o której wcześniej ktoś mówił, że została uwzględniona, a ona została uwzględniona w połowie. Nie został zastosowany ten dopisek: „nie dotyczy to jednak przypadku, gdy w wyniku podziału

współwłaściciel, którego udział był obciążony hipoteką, otrzymał nieruchomość o wartości co najmniej równej wartości udziału, który był obciążony hipoteką". Jak bym mógł prosić o informację, dlaczego Minister Skarbu tę część zaproponował i dlaczego to nie zostało uwzględnione?

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Proszę bardzo, pan senator Bohdan Paszkowski.

Senator Bohdan Paszkowski:

Ja może odpowiem na to pytanie. To było przedmiotem również moich pytań kierowanych do legislatorów w Senacie i do pana ministra i otrzymałem odpowiedź, że w zasadzie to nie jest potrzebne, że z przepisów wynika, że o taką sytuację nie chodzi. Taka była informacja, chyba że pan minister uzupełni moją odpowiedź.

Poseł Andrzej Jaworski (PiS):

Tylko z pisma wynika jednak trochę co innego.

Senator Bohdan Paszkowski:

Ja wiem, co z pisma wynika, bo pamiętam. Zadawałem to pytanie naszym legislatorom i panu ministrowi i była odpowiedź, że nie jest to konieczne.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Dziękuję bardzo. Pan minister chciałby się odnieść do tej kwestii. Proszę bardzo.

Podsekretarz stanu w MS Jacek Gołaczyński:

Jeżeli pan przewodniczący pozwoli, ja poproszę o udzielenie głosu pani sędzi Bryzgalskiej.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Bardzo proszę, pani sędzio.

Główny specjalista w Departamencie Prawa Cywilnego MS Edyta Bryzgalska:

My tego zawężenia nie przyjęliśmy w czasie prac w Senacie z uwagi na to, że uwaga Ministra Skarbu nie do końca rozwiązuje problem związany z nieważnością postanowień umowy i ugody sądowej z uwagi na to, że gdybyśmy przyjęli to drugie zdanie, to musielibyśmy objąć różne stany faktyczne, a przy ogólnym brzmieniu przepisów nie jesteśmy w stanie tak skonstruować przepisu, aby objął wszystkie możliwe przypadki znoszenia współwłasności, które mogłyby skutkować nieważnością postępowania. Tutaj chodzi o taką sytuację, że nie zawsze wartość nieruchomości, którą osoba otrzymała w wyniku zniesienia współwłasności, musi przy braku spłaty skutkować nieważnością postępowania, dlatego że hipoteka może być o wartości nawet niższej niż nieruchomość. Poza tym tych hipotek może być kilka i teraz w zależności od tego, która z hipotek będzie korzystała z pierwszeństwa, to wobec jednej osoby ten przepis może być zbędny, a wobec dalszych, które zaspokojenie uzyskałyby z nieruchomości w dalszej kolejności, to zachodziłaby jak najbardziej nieważność postanowień umowy ewentualnie ugody sądowej. Wobec tego legislatorzy z Senatu nie przyjęli tej uwagi Ministra Skarbu, żebyśmy tak kazuistycznie tego przepisu nie konstruowali. I takie jest uzasadnienie. Dziękuję bardzo.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Dziękuję bardzo. Proszę bardzo, pan poseł Andrzej Jaworski.

Poseł Andrzej Jaworski (PiS):

Ale czy w związku z takim tłumaczeniem nie zachodzi obawa, że przy zniesieniu współwłasności jedna ze stron może na tym poważnie stracić? Bo to zawężenie, jak rozumiem, Minister Skarbu zastosował dlatego, żeby zabezpieczyć ewentualnie jedną ze stron, która mogłaby na tym finansowo stracić, najkrócej mówiąc. Wypowiedź pani sędzi powoduje, że jednak w pozostałych przepisach takiego zabezpieczenia dla takiej osoby nie ma, więc to będzie zależało tylko i wyłącznie od wyjątkowych zbiegów okoliczności czy ktoś na tym straci, czy nie straci.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Proszę bardzo, pani sędzio.

Główny specjalista w Departamencie Prawa Cywilnego MS Edyta Bryzgalska:

Tak, zgadza się. Niestety tak wygląda obecnie sytuacja.

Poseł Andrzej Jaworski (PiS):

W związku z tym mam pytanie, czy my możemy tego typu rozwiązania przyjąć z góry zakładając, że są one po prostu niesprawiedliwe dla części osób, których będzie to dotyczyło. To niejako z automatu będzie się działo i osoba, która może na tym stracić, nie ma chyba żadnej możliwości odwołania się czy zadziałania na rzecz swojego majątku.

Podsekretarz stanu w MS Jacek Gołaczyński:

Mamy problem tego rodzaju, że nie jesteśmy w stanie objąć w tym przepisie wszystkich możliwości faktycznych i w efekcie musielibyśmy w ogóle rozważyć wycofanie się z tej daleko idącej sankcji nieważności czynności prawnych, więc to jest też problem. Wtedy pozostaje tylko skarga pauliańska. To jest taki instrument, który zawsze będzie przysługiwał w takich wyjątkowych sytuacjach, ale wydaje się, że ta norma jest optymalna, ponieważ przewiduje możliwość stwierdzenia nieważności jedynie tych postanowień umowy, o których mowa w tym przepisie, a nie całej umowy. To też jest rozwiązanie korzystne, ponieważ pozwala utrzymać tę umowę w porządku prawnym, pozbawiając jedynie tych elementów, które były dotknięte właśnie tą sankcją.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Dziękuję bardzo. Rozumiem, że z tej dyskusji nie wypływa konieczność złożenia poprawki. W każdym razie na tym etapie nie jesteśmy do tego gotowi. Jeszcze pan minister i poproszę pana mecenasa.

Podsekretarz stanu w MS Jacek Gołaczyński:

Mówiłem o tym również w Senacie, że ta norma ma też charakter trochę prewencyjny, ponieważ konstruując umowę w formie aktu notarialnego notariusz mając ten przepis, będzie brał pod uwagę również tę sankcję, czyli – szczerze powiedziawszy – ja sobie po prostu nie wyobrażam, aby notariusz dopuścił do zawarcia umowy, która mogłaby zawierać postanowienia, które będą mogły być uznane za nieważne. Tym bardziej dotyczy to sytuacji zawarcia ugody sądowej, gdzie w miejsce notariusza to sąd czuwa nad tym, żeby ugoda została zawarta zgodnie z prawem. Można powiedzieć, że ten przepis tak naprawdę będzie eliminował niekorzystne sytuacje dla jednej ze stron umowy, ponieważ ma, można powiedzieć, charakter prewencyjny.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Dziękuję bardzo. Proszę bardzo, pan poseł Borys Budka.

Poseł Borys Budka (PO):

Szanowny panie przewodniczący, panie ministrze, co jeżeli będzie tam tylko jedna złotówka? To już otrzymuje jakąś spłatę, a notariusz w mojej ocenie jest osobą, która ma stać na straży prawa, jak pan minister powiedział, ale nie może wnikać w ekwiwalentność takiej spłaty. Przepis w tej chwili mówi, że *a contrario*, jeżeli otrzymuje jakąkolwiek spłatę, to postanowienie jest ważne, mimo że nie otrzymałby ekwiwalentności. Tu jest ten problem. Jeśli dobrze rozumiem, to wtedy wchodzimy na ogólne zasady art. 59 czy 527 k.c., czyli jeżeli w ogóle nie otrzymuje, to z mocy prawa jest nieważne, natomiast jeżeli otrzymuje fikcyjną złotówkę…

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Symboliczną.

Poseł Borys Budka (PO):

Tak, symboliczną złotówkę, ale to znowu jest czynność pozorna, czyli też nieważność czynności z mocy prawa. To pytanie bardziej do naszych legislatorów, czy zostawiając to w tym brzmieniu, które jest teraz, nie spowodujemy jeszcze większego zamieszania. Czy ten przepis pozwala na objęcie tych sytuacji, o których mówiłem, zasadami ogólnymi, bo jeśli tak, to nie widzę potrzeby zmiany, skoro mamy zasady ogólne prawa cywilnego i możemy z tego w ten sposób wyjść.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Dziękuje bardzo. Pan minister jeszcze prosił o głos. Proszę bardzo.

Podsekretarz stanu w MS Jacek Gołaczyński:

Chciałem odpowiedzieć, że jednak notariusz sporządzając akt notarialny w tym zakresie ma obowiązek badać, czy dokonana przez strony czynność prawna jest zgodna z prawem, a co za tym idzie, on jest pierwszym strażnikiem prawa. Jeżeli zatem stwierdzi, że strony zaoferowały spłatę w wysokości absolutnie nieekwiwalentnej w stosunku do wartości przysługującego udziału, to w tym przypadku mamy do czynienia rzeczywiście z zachowaniem, które jest sprzeczne z prawem. Może to naruszać interesy wierzycieli w przypadku, jeżeli taka spłata będzie później mogła być przedmiotem egzekucji ze strony wierzycieli. Więc z tej perspektywy wydaje mi się, że nie możemy się chyba obawiać. Przepis ten rzeczywiście daje podstawę do stwierdzenia nieważności czynności prawnej, czyli zachodzi przyczyna nieważności wynikająca z przepisów prawa. Czyli w takiej sytuacji mamy do czynienia z regułą szczególną w stosunku do reguł ogólnych, które dotyczą innych powodów nieważności czynności prawnej, chociażby pozorności czy braku świadomości lub swobody. Wydaje mi się, że tu powinna zadziałać ta norma, a nie pozorność.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Dziękuję bardzo. Proszę pan poseł Andrzej Jaworski i już udzielam głosu panu mecenasowi.

Poseł Andrzej Jaworski (PiS):

Ja jednak bym się obawiał o to, żeby tego typu rozwiązania spoczęły na barkach notariuszy, bo jednak różnie z tymi notariuszami jest i z różnymi przypadkami w życiu mieliśmy do czynienia. Zbyt dużo jest programów „Państwo w państwie", żeby przyjmować tego typu wytłumaczenia przy przyjmowaniu ustaw. Taką mam wątpliwość.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Panie ministrze, proszę.

Podsekretarz stanu w MS Jacek Gołaczyński:

Tutaj mamy też problem tego rodzaju, że nawet jeżeli byśmy wprowadzili do tego przepisu doprecyzowanie, że ta spłata lub dopłata powinna odpowiadać wartości udziału, to i tak mamy do czynienia z kwestią oceny wartości tego udziału. Notariusz oczywiście dokonuje takiej oceny chociażby na potrzeby podatkowe, ale mimo wszystko ta wartość wcale nie musi odpowiadać aktualnej wartości rynkowej. Niestety tutaj mamy problem. W przypadku skrajnym, który podał pan poseł Budka, kiedy zostanie zaoferowana kwota 1 zł, to rzeczywiście mamy do czynienia z sytuacją ewidentną. Mamy do czynienia albo z czynnością pozorną, albo mającą na celu ominięcie prawa, czyli tego przepisu, to jest art. 58 Kodeksu cywilnego. Będzie to powodowało nieważność czynności prawnej i prawdopodobnie strony nie będą się jednak decydowały na takie rozwiązania, bo one są z góry skazane na niepowodzenie. Tutaj raczej chodzi o inne sytuacje, kiedy wartość udziału wynosi na przykład 100 tys. zł, a zaoferują 50 tys. zł. I to jest już kwestia oceny, czy rzeczywiście notariusz potrafi *ad hoc* ocenić, czy to jest wartość odpowiadająca rzeczywistości. Nawet jeżeli wprowadzimy w przepisie sformułowanie: „odpowiadającej wartości udziału", tak żeby rozwiać wątpliwości, to czy to będzie skuteczne? To jest ta wątpliwość, że nie wiem, czy jesteśmy w stanie tą normą prawną objąć wszystkie sytuacje faktyczne, żeby zabezpieczyć system. Rozumiem obawy pana posła, ale ja bym tutaj jednak zaufał notariuszowi oraz sądowi, bo mamy w tym przepisie dwie sytuacje: po pierwsze, czynność notariusza, kiedy umowa jest zawierana w formie aktu notarialnego; a po drugie, ugoda sądowa, czyli sąd będzie dokonywał jednak weryfikacji i na ile może badał tę sytuację, tak żeby nie pokrzywdzić interesu wierzycieli. Dziękuję bardzo.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Dziękuję bardzo. Pan poseł Budka.

Poseł Borys Budka (PO):

Rozumiem, że w razie czego, jeśli umowa jest zawarta, to i tak na zasadach ogólnych każdy kto ma interes prawny może wnosić o stwierdzenie nieważności na podstawie art.

189 k.p.c. i na podstawie art. 58 k.c. Dobrze, pan minister rozwiał moje wątpliwości. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Być może te wątpliwości, które w toku dyskusji się pojawiały, rozwieje pan mecenas. Być może my długo dyskutujemy, a on ma gotowe rozwiązanie. Bardzo proszę, panie mecenasie, i potem udzielę głosu przedstawicielowi ministerstwa.

Legislator Łukasz Nykiel:

Dziękuję panie przewodniczący za zaufanie do Biura Legislacyjnego. To bardzo miłe, natomiast nie pozostaje mi nic innego, jak przychylić się do stanowiska pana ministra i pana posła Budki. Zdaniem Biura Legislacyjnego w takim przypadku, gdy współwłaściciel otrzyma spłatę lub dopłatę, czyli nie zajdzie tutaj okoliczność ust. 1^4, taka umowa będzie mogła być kwestionowana na podstawie art. 58 Kodeksu cywilnego czy art. 527 Kodeksu cywilnego, tak że tutaj wątpliwości takich nie mamy. Natomiast korzystając z okazji chcielibyśmy zgłosić naprawdę drobną poprawkę redakcyjną, a mianowicie proponowalibyśmy wykreślenie wyrazu „nieruchomości" po wyrazach „ugody sądowej znoszącej współwłasność", natomiast wyraz „nieruchomości" powinien się znaleźć po wyrazach „na mocy którego współwłaściciel". Będzie to rozwiązanie symetryczne do tych, które zostały już przyjęte w ust. 1^3 i 1^2. Dziękuję bardzo.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Dziękuję bardzo. Proszę jeszcze przedstawiciela Ministerstwa Finansów.

Zastępca dyrektora Departamentu Administracji Podatkowej MF Grzegorz Mróz:

Dziękuję bardzo. Szanowni państwo, w sytuacji kiedy wierzyciel może być pokrzywdzony zarówno przez wysokość spłat lub dopłat, jak również termin tych spłat lub dopłat, to rola tego wierzyciela jest bardzo trudna, dlatego że w sytuacji kiedy jest postępowanie sądowe, to może on być uczestnikiem postępowania, natomiast w sytuacji kiedy jest to umowa zawarta przed notariuszem, on *post factum* dowie się o tym, że współwłaściciele tak podzielili tę nieruchomość, że jego interesy nie są w ogóle zabezpieczone, na przykład poprzez bardzo długi okres spłat. Notariusz, zdaniem Ministra Finansów, nie jest w stanie ocenić, czy wierzyciel jest pokrzywdzony, czy nie jest pokrzywdzony. Mało tego, notariusz nie będzie znał aktualnej wysokości wierzytelności obciążonych hipoteką, dlatego że hipoteka była wpisana jakiś okres czasu wcześniej, a po jakimś czasie ona może nie być w takiej samej wysokości. Tak że w sytuacji zawierania takiej umowy jest dużo niewiadomych, które powodują, że wierzyciel, który dowie się o tym później, praktycznie ma niewielkie szanse obrony swoich interesów. Dziękuję bardzo.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Dziękuję bardzo. A zatem do tego punktu w dyskusji Biuro Legislacyjne zasugerowało poprawkę natury legislacyjnej. Ja tę poprawkę przejmuję. Polega ona na przeniesieniu wyrazu „nieruchomości" znajdującego się po wyrazach „ugody sądowej znoszącej współwłasność", w miejsce „na mocy którego współwłaściciel nieruchomości". Poddaję tę poprawkę pod głosowanie. Kto z pań i panów posłów jest za przyjęciem tej poprawki? (8) Kto jest przeciwny ? (0) Kto się wstrzymał? (3) Dziękuję. Poprawka została przyjęta.

Poddaję pod głosowanie cały ust. 1^4 . Kto z pań i panów posłów jest za przyjęciem tego ustępu wraz z przyjętą poprawką? (8) Kto jest przeciw? (0) Kto się wstrzymał? (3) Dziękuję.

Przystępujemy do czytania zmiany drugiej. „W art. 101 dodaje się zdanie drugie w brzmieniu: »O pierwszeństwie ustawowego prawa zastawu rozstrzyga pierwszeństwo hipotek obciążających wygasłe prawo użytkowania wieczystego«". Czy do tak zredagowanego przepisu są uwagi? Nie widzę. Zatem uznaję, że zmiana druga została przyjęta.

Art. 2. „Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia". Czy do takiego brzmienia przepisu państwo macie zastrzeżenia? Nie widzę uwag nawet ze strony Biura Legislacyjnego. Bardzo proszę, panie ministrze.

Podsekretarz stanu w MS Jacek Gołaczyński:

Przepraszam bardzo, ja tylko poproszę jeszcze raz o odczytanie art. 76 ust. 1^3 . Chodzi mi o tę terminologię, która tutaj została zaproponowana przez Biuro Legislacyjne.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Analogiczna do…

Podsekretarz stanu w MS Jacek Gołaczyński:

Tak, bo my mamy wątpliwość, czy tutaj jednak nie ma jakiegoś błędu. „Jeżeli w wyniku podziału nieruchomości… „ tutaj państwo zaproponowaliście…

Legislator Łukasz Nykiel:

Jeżeli można. „Jeżeli w wyniku podziału współwłaścicielowi nieruchomości, którego udział był obciążony hipoteką, przypada nieruchomość z dopłatą, ust. 1^2 stosuje się odpowiednio…”.

Podsekretarz stanu w MS Jacek Gołaczyński:

Dobrze. Dziękuję bardzo. Przepraszam.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Dziękuję bardzo. Przystępujemy do głosowania nad całością projektu wraz z przyjętymi poprawkami. Kto z pań i panów posłów jest za przyjęciem projektu? (10) Kto jest przeciw? (0) Kto się wstrzymał? (1) Dziękuję bardzo. Projekt ustawy został przyjęty.

Kto z pań i panów posłów zechce być sprawozdawcą? Proszę bardzo.

Poseł Witold Pahl (PO):

Panie przewodniczący, chciałem zgłosić pana posła Borysa Budkę.

Przewodniczący poseł Stanisław Piotrowicz (PiS):

Dziękuję bardzo. Czy są jakieś inne kandydatury? Jeżeli nie ma, to przyjmujemy, że pan poseł Borys Budka został wyznaczony przez Komisję jako sprawozdawca. Proponuję zakreślić termin Ministerstwu Spraw Zagranicznych do przedłożenia Komisji opinii do tygodnia.

Drodzy państwo, wobec wyczerpania porządku dzisiejszego posiedzenia zamykam posiedzenie Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka. Dziękuję wszystkim państwu za udział w posiedzeniu Komisji, w szczególności dziękuję gorąco zaproszonym gościom, natomiast członków podkomisji bardzo proszę o ukonstytuowanie się.

Przypominam, że jutro o 9.30 jest kolejne posiedzenie Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka.

Zamykam posiedzenie. Dziękuję bardzo.